

A megújuló magyar őstörténet-kutatás reményéről

A magyar szóképzés a gyök+toldalék=törzs+toldalék=törzs stb. olykor igen sok lépéses rendszere általában szétterülő jelentésmezőt hoz létre, amelynek mozgásiránya függőleges. Pl. tör(gyök)+del (toldalék) = tördel (törzs)+het (toldalék) =tördelhet(törzs)+ő (toldalék) =tördelhető(törzs) stb. Vízszintes kapcsolatok egy-egy törzselágazás után már nem jönnek létre a magasabb szinten előbújt szóhajtások és a lentebbi hagyottak között. Így pl. a „tördeltjeink” és a „törés” között.

Az igeirányítók újabbnál újabb, gyakorta igen meglepő jelentéstartományokba küldik a szót. Mondhatnánk igét is, hiszen a magyar szófajok közt könnyű az átjárás és szinte minden szavunk ígészíthető.

*

Czuczor Gergely és *Fogarasi János* a Magyar nyelv Szótárában fényesen és cáfolhatatlanul igazolta, hogy nyelvünk a gyökrendre épül. A cáfolhatatlanságot a cáfolatlanság is igazolta: hivatalos nyelvészetünk százötven éve halkán tagadta, és hangosan fikázta a Czuczor-Fogarasit, de soha nem cáfolta. E szótár nyelvbölcseletének és elemzéseinek alapvető igazságát az elmúlt öt év során három tudományos konferencia is igazolta.

Juhász Zoltán számítógépes kutatása óta a gyökrend léte és működése matematikailag is igazolódott. Juhász okos számítógépe az összes magyar szót képes elemeire bontani, miközben elválasztja a helyes megoldásokat a hibásoktól.

*

Szóalkotásunkban igen nagy jelentőségük van a hangoknak. Lássunk egy példát: koccan – koccint!

Egy gyökből, a *koc*-ból ered a *koccan* és a *koccint* igeink. Ikertestvérek, mégis mennyire más jelentésű a *koccint* és a *koccan*. Utóbbi eleinte majdhogynem verekedésbe torkolló nézeteltérést jelentett, manapság kisebb autós ütközést, nem pedig baráti poharazást.

*

Nyelvünk sajátossága, hogy a legtömörebb közlés a legvilágosabb, a legpontosabb. Ha egy-két hanggal, raggal megtoldunk egy szót, a jelentés éle rögtön tompul, bizonytalanodik: *hallok* – *hallogatok*, *magyar* – *magyaros*, vagy akár ellenkezőjére fordul: *eszél* – *eszelős*.

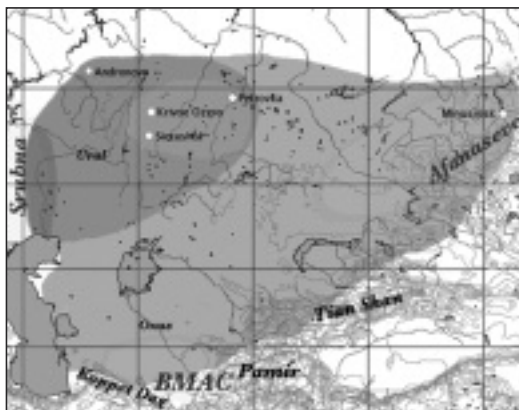
*

A múlt század eleje, az andronovói kultúra fölfedezése óta tud, mégpedig egyre többet tud a régészet egy kb. négyezer éve létező cserepes és fémműves, lótenyésztő, székérvényező, földvárépítő társadalomról, amelynek nyomai az Ural és az Altáj, valamint az Ural és a Baltikum közt lelhetőek föl, és természetesen számos helyi sajátosságot mutat: minuszinszki, szintasta, petrovka, cserkaszkuli stb. ezért kultúra-családnak is mondják a szaktudósok.

Annyit biztosan tudunk, hogy az „andronovóiak” igényes bronzműves és cserepes ipart hoztak létre a kor kőkori népei között, ugyanakkor kereskedelmi kapcsolataik kiterjedtek délen Indiától a Kaukázuson át Kisázsiaig, északon nyilván addig, ameddig áruikért értékes prémekeket tudtak szerezni.

Bíborbanszületett Konstantin császár a Birodalom kormányzása c. könyvében (948-952) *Bulcsú* horka és az *Árpád* ivadé-

kai közül való *Tormás* herceg 948. évi követjárása alkalmából szerzett adatok alapján bőven ír a magyarság honfoglalás előtti történetéről és szokásairól. Ebben említi, hogy a magyarok egy része, a „szabartioiaszfaloi” nem tartott a honfoglalókkal, hanem Perzsia vidékére költözött.

Az andronovói kultúra területe. A helynevek egyben az egyes rész-kultúrák nevei.

*

Egyik csoportjuk lehetett az a tapar, szabar, szabir, nép melynek mód fölött nagyra becsült emléke maradt fenn az Urál mindkét oldalán a hantik, manysik, nyenyecsek és más finnugor népek között.¹ Némely tudósok szerint ők voltak az andronovói kultúracsoport népe, tőlük ered a Szibéria szó.

Leghíresebb említésük *Bíborbanszületett Konstantin* császár a Birodalom kormányzása c. könyvében (948–952) a „szabartioiaszfaloi.” A kutatók szerint a sokat idézett szó két többes számú alak egybeírása – talán tévesen. Az első szó törzse az ókortól fogva jól ismert „szabar” népnév. A középkor elején, a VI. sz. első felében élt *lordanes*, gót születésű történetíró *Geticájának* 37. fejezetében a hunok egyik törzsét *altziagirusoknak*, a másikat *savirusoknak* nevezi. Utóbbiak alább a „*hunugarus*” néven „*hermelinprémmel kereskednek*.”² Őseink prémkereskedelméről több korabeli szerző írt. *Szerafim K. Patkanov* XIX. században kutatta a szibériai finnugor népek mondavilágát, melyben a déli Tapar, másutt: Šaper, Šoper, Saber, Sibir, Sivir stb. nép mintegy magasabban álló fajként szerepel magas színvonalú fémműves és agyagipara miatt. A hantik/osztjákok népköltészeti hagyatékának közismert darabja az *Aranyfejedelem* éneke, amelyben a hősnek szabír királylány a felesége, és a szabírok látják el az ő népét különféle javakkal a fegyverektől a sörig. Az ének végén a hős az öccsével kettesben leveri a szabírok íjas-lovas, páncélos hadseregét. E vágybeteljesítő fordulat

emléke lehet a szabírok fölött aratott avar győzelemnek, (VI. sz.), vagy a besenyők támadásának (IX. sz.?), mely nyugatra kényszerítette eleinket.

Reguly Antal gyűjteményében egy északi osztják hősi énekben ilyen bekezdést találunk: „A kimagasló *Soper (Saper) városában éltünk mi (eddig).*” Egy másik ének címe: „Ének *Saper (város) fejedelménőjéről*”³ *Reguly* szerint egy osztják törzs Šaber-mām (Sabernép) nevezi magát.

Patkanov más orosz történészekre hivatkozva lehetségesnek tartja, hogy a tapar-szabar nép délről érkezett, és az Ural mindkét oldalán lehettek szállásai. Földműveléssel, iparral és kereskedelemmel foglalkozott. Fém tárgyakat, edényeket cserélt prémekre. Földvárait éppen a vogul, osztják, szamojéd népek ellen emelte.

Erődítményeit csud-várakként⁴ emlegetik. Az építmények favázások és általában háromszög alakúak voltak, akárcsak a X. századi szabolcsi földvár.

*

A szaporodó bizonyítékok szerint nem közös őshazában éltünk a finnugorokkal, hanem népünk egyik ága igen hosszan tartó és élénk társadalmi-gazdasági kapcsolatban állt a szomszéd

A szabolcsi földvár. Falrendszere 337 x 225 x 387 méter, területe 3,3 hektár. Hatalmas fatörzsek közé döngölt függőleges földfalai eredetileg 15-20 méter magasak voltak.

A budai Mátyás templom főhajójának tetőgerince 16,8 méterre van a földtől. Az idők folyamán a faszervezet elkorhadása miatt kissé megzutyantak és lejtősek lettek.

Jelenleg 10-12 méteresek.

latban állt a szomszéd népek elődeivel, miáltal erős kulturális és nyilván nyelvi hatás zajlott közte, és más, ma finnugornak nevezett népek között. *Juhász Zoltán* mutatta ki a megvesztegethetetlen számítógépes módszerével, hogy a hantik és a manysik a legközelebbi zenei rokonaink, de csak a magyar-Volga-vidéki-dakota-karacsáj, anatóliai stb. zenei család dalainak első sorait bírják. Ebből egyenesen következik, hogy az egysoros dallamokból nem alakulhattak ki a mindenütt egyező közös többsorosak, tehát az átvételi irány magyar magyar>ugor. Ugyan-

ezt erősíti szerénytelenségem elemzése, miszerint a hatalmas magyar szócsaládoknak a töredékei megvannak az ugor és finnségi népeknél, de a teljes családok sehol. Hasonló a helyzet a mese és mondavilággal is.

Érdemes még egyszer leírni, hogy jobban megjegyezzük: miként az embertan és szűkebben a genetika nem igazolta XIX. században kialakított finnugor>magyar leszármazás föltételezését, úgy a nyelvi-kulturális kapcsolatok is valószínűleg fordított irányban – magyar>ugor>finnségi – irányban hatottak.

*

Az Ural nyugati oldalán a XIII. század elejéig virult Magna – Nagy, vagy Öreg – Magyarország, ahol *Juliánus* barát tökéletesen értette az ott élők nyelvét, mert az „*teljességgel magyar volt*”. Ami azért is csodálatos, mert az elvástól nagyjából 400, de lehet, hogy 800 év telt el. Írott emlékeink igazolják, hogy a magyar nyelv igen lassan változik, ellentétben pl. a manysival.

*

A Kaukázusban a tatárjárásig léteztek szabír területek, sőt, magyar állam is a Kuma folyó mentén. Pápai engedéllyel létesült püspökséggel. Két középkori zárdajegyzékből tudjuk, hogy két ferences kolostor állt Magyar fővárosban és egy Ügek/Ugeth/Ügyek településen, a negyedik romjait Madzsar Unnehnek hívják. Három püspökének és egy uralkodójának nevét ismerjük: *leretan – Gyereyán* – 1330 körül⁵. A kérdést sokan kutatták, elég talán *Lukácsy Kristóf*⁶, vagy *Thury József*⁷, *Bendefy László*⁸ majd *Götz László* és *Padányi Viktor*⁹ bőségesen adatolt könyveire utalni. A forrásokról *Z. Tóth Csaba* bőséges összefoglalást ad az Országépítő c. folyóiratban: http://www.orszagepito.hu/j_irasok/ztc_sabir_etnonim.pdf

*

Akadémiai földrajzi név szótárunk nem találja és tagadja, de a történelmi Magyarország területén három Szabar falu található és további harminc helynév hozható összefüggésbe a szabar népnévvel.

Mindez természetesen nem tisztázza véglegesen a magyar-szabír-finnugor viszonyt, de segítheti egy elfogulatlan őstörténet kutatás újra-indulását.

JEGYZETEK

- 1 Lásd *Szerafim K. Patkanov* tanulmányát az Ethnographia 1900 8-9 számát és nyelvrokonaink mondanécsét.
- 2 L'Harmattan, 2005, Kiss Magdolna fordítása
- 3 Idézi Pápay József: *Északi osztyák medveénekek*, Bp., 1934
- 4 Az orosz ЧУДО értelme egyezik a magyarral, de származékai jelentenek rémet, szörnyűséget. Szóval olyan hatalmasat, rosszat és erőset, mint egy sárkány. Hogy ezért vették-e át Patkanov helyi ugor adatközlői, nem tudható.
- 5 Forrás: XXII. János 1329. okt. 3.-i bullája Bendefy alább hivatkozott könyvében.
- 6 Lukácsy: *A magyarok őselei, hajdankori nevei és lakhelyei eredeti örmény kútfők után*, Kolozsvár, 1870
- 7 Thury: *A magyaroknak szavarti-aszfali neve*, I-II, Századok, 1897
- 8 Bendefy: *A magyarság kaukázusi őshazája*, 1942, Magyar Ház, Bp. 1999
- 9 Götz: *Keleten kél a nap*, Püski, Padányi: Dentu – Magyaria, Turul kiadó, Veszprém, 1989